

Польовий Святослав Сергійович, аспірант кафедри філософії,
Національний університет «Одеська юридична академія», Україна
e-mail: uberkomand@gmail.com
ORCID ID: 0009-0008-1329-8842

НАРАТИВІЗАЦІЯ БУТТЯ У ЖАКА ДЕРРІДА

У статті досліджується проблема наративізації буття в контексті філософії Жака Дерріда. Розглядається вплив деконструкції на осмислення буття, його текстуалізацію та втрату субстанційності. Аналізуються наслідки відсутності центру сенсу й суб'єктності для філософської інтерпретації існування.

Ключові слова: наративізація, буття, онтологія, деконструкція, текстуалізація, апорії, сенс.

Постановка проблеми. Ця проблема раніше спеціально не розглядалася в межах комплексного аналізу її онтологічних і методологічних наслідків. Проблема наративізації буття у філософії Жака Дерріда виникає внаслідок застосування його методології деконструкції, яка призводить до трансформації способів осмислення буття та його репрезентації. Основне питання полягає в тому, як деконструкція впливає на розуміння буття, перетворюючи його на текстуальну структуру, і які наслідки це має для філософської інтерпретації. Деконструкція, відкидаючи поняття суб'єктності, руйнує традиційне уявлення про єдиний центр сенсу, що утримує цілісність буття. У результаті буття позбавляється субстанційності та перетворюється на нескінченний процес текстуальних розгортань. Відсутність об'єднуючого центру, що міг би стабілізувати сенс, ставить під питання здатність деконструкції адекватно репрезентувати сутність буття. Це породжує ризик його редукції до текстуального феномену, де смисл постійно відтермінується, перетворюючи філософський аналіз на гру знаків і слідів. Водночас деконструкція демонструє множинність інтерпретацій і виявляє особливу логіку смислоутворення, що підкреслює її евристичний потенціал. Проте відсутність остаточного сенсу й централізованої структури ставить під сумнів можливість досягнення онтологічної істини. Раніше ця проблема не отримала окремого висвітлення як предмет системного дослідження, що зумовлює актуальність її аналізу в контексті сучасної філософії. Таким чином, дослідження фокусується на взаємозв'язку між деконструкцією та наративізацією, розглядаючи, як цей

процес впливає на автентичність досвіду, межі філософського аналізу та інтерпретацію онтологічних основ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема наративізації буття у філософії Жака Дерріда залишається малодослідженою та не була виділена як окремий предмет аналізу.

Для цього дослідження ключову роль відіграють праці Мартіна Гайдеггера та Жака Дерріда, які сформуvalи точки перетину дискурсів онтології та герменевтики. Робота Гайдеггера «Буття і час» [11] закладає основи онтології зрозумілості, пропонуючи деструкцію традицій як метод виявлення прихованих структур смислу. Жак Дерріда розвинув ці ідеї у своїй праці «Про граматику» [5], де ввів концепцію «différance» як механізм відкладання та гри відмінностей у значеннях. Його «Позиції» досліджують синхронічні та діахронічні аспекти текстів, акцентуючи увагу на можливості читання між рядками. Сучасні публікації продовжують і розширюють дискусії, започатковані М. Гайдеггером та Ж. Дерріда, досліджуючи прикладні аспекти деконструкції в нових контекстах. Джон Капуто [4] пропонує концептуальне розкриття спорідненості між буттям і текстом, розглядаючи мову як основу буття. Його підхід зосереджений на аналізі тексту як місця, де буття постає через процес розгортання значень, а сама мова функціонує як засіб маніфестації онтологічних структур. Капуто демонструє, що деконструкція мови відкриває нові можливості для осмислення буття, роблячи текстуальність невід'ємною складовою онтологічного досвіду.

Е. Нарделлі аналізує підходи Мартіна Гайдеггера та Жака Дерріда, акцентуючи увагу на тому, що для Гайдеггера переклад – це, радше, тимчасовий захід або «корабельна аварія» [16]. Ж. Дерріда, навпаки, ставить під сумнів ієрархічну поляризацію між оригіналом і перекладом, розглядаючи переклад як можливість філософського дослідження, що відкриває нові шляхи інтерпретації. У статті також розглядається концепція «différance» Ж. Дерріда, яка руйнує межі між оригіналом і перекладом, демонструючи, що текст завжди залишається відкритим для подальших інтерпретацій.

Г. Хоменко у своїй статті розглядає інтерпретацію як акт, що перебуває на межі можливого й неможливого, акцентуючи увагу на радикальній відкритості тексту до нових смислів [2]. Її аналіз демонструє, що деконструкція Жака Дерріда працює через подвійне заперечення та рознесення сенсу, створюючи простір для безкінечних інтерпретацій, які ніколи не досягають остаточності. Це дозволяє говорити про текст не як про замкнену систему, а як про процес постійного становлення значення. Такий підхід особливо важливий для дослідження наративів, де мова виступає не лише як засіб передачі змісту, а й як інструмент його постійного перетворення.

Хоменко підкреслює, що деконструкція повертає філософії досвід свободи пізнання, вивільняючи його від апріорних істин і фіксованих категорій. Це створює можливість досліджувати мову й текст як динамічні структури, що формують нові смисли через гру відмінностей і заперечень. Вона також звертається до символу Вавилонської вежі, який у Дерріда уособлює неможливість створення універсальної мови, наголошуючи на множинності мов і нескінченності перекладів як свідченнях незавершеності будь-якої інтерпретації. Цей підхід важливий для аналізу наративізації людини, оскільки дозволяє побачити суб'єктність не як фіксовану даність, а як постійно змінювану структуру, що існує в процесі перекладу між різними контекстами й системами значень. Завдяки такому підходу деконструкція стає інструментом для розуміння сучасних наративів, де зміст формується не через стабільні сутності, а через взаємодію тексту, мови та інтерпретації.

А. Ільїна в своїй роботі аналізує концепт апорії у філософії Жака Дерріда, розглядаючи його як основу для альтернативної універсальності, яка відходить від традиційного логоцентризму [1]. Вона акцентує увагу на тому, що апорія виконує функцію не тільки як критика універсального, а й як його переосмислення через ідеї квазітрансценденталізму. Ільїна підкреслює, що апорія, визначена як досвід неможливого, відкриває нові горизонти для філософії універсального, де центральне місце посідає інакшість та нестабільність сенсу. Вона вказує на зв'язок між апорією та трансцендентальною традицією Гусерля й Канта, проте додає, що Дерріда радикалізує ці ідеї, створюючи нові концепти, що базуються на напруженні між можливістю й неможливістю. Цей підхід важливий для дослідження наративізації, оскільки він дозволяє інтерпретувати суб'єктність як процес, що постійно перебуває у стані становлення й відкритості. Апорія стає не лише засобом деконструкції традиційних концепцій, але й новим способом осмислення реальності, у якому універсальність постає через інакшість і множинність.

Формування цілей. Дослідити взаємозв'язок між наративністю буття та деконструкцією в філософії Жака Дерріда. Розкрити роль апорій і *différance* у формуванні текстуальних структур, що впливають на осмислення буття. Проаналізувати обмеження та можливості текстуалізації буття крізь призму деконструктивного підходу. З'ясувати, як наративізація буття впливає на автентичність людського досвіду та процес осягнення істини. Порівняти концепції Жака Дерріда і Мартіна Гайдеггера щодо текстуалізації та відкритості буття. Оцінити критичний потенціал деконструкції для виявлення меж і суперечностей в осмисленні буття, враховуючи сучасні дослідження філософії Дерріда, які дозволяють висвітлити проблему наративізації буття як новий напрямок дослідження.

Виклад основного матеріалу. Питання наративності сьогодні стає не лише філософським, але й соціально значущим, оскільки воно зачіпає способи, якими людина структурує свій досвід і усвідомлює своє місце у світі. Самі по собі наративи не є небезпечними чи шкідливими, якщо вони займають своє належне місце, як, наприклад, у літературі чи кінематографі. У цих сферах наративи виконують функцію репрезентації, гри зі змістами, естетичного впорядкування й осмислення реальності. Проте в сучасному світі наративи проникли повсюдно [17, с. 2], виходячи за межі своєї початкової ролі й починаючи втручатися у сфери фундаментального. Небезпека виникає тоді, коли наративи, позбавлені обмежень, підміняють собою онтологічну реальність, зводячи буття до рівня текстуальної конструкції.

Даний процес має суттєві наслідки для філософії, культури та соціального життя. Коли наративи проникають у сферу фундаментальних категорій – буття, істини та ідентичності, – вони проблематизують можливість безпосереднього осмислення цих понять. Наративи, як форми структуризації й текстуалізації, витісняють відкритість буття сконструйованими сенсами, що мають виключно онтичний характер. У результаті це призводить до втрати здатності осягати онтологічну глибину та багатозначність існування, замінюючи їх поверхневими інтерпретаціями, обмеженими рамками мови та культурних конвенцій.

Наративність постає як процес дискурсивного самоконструювання, що водночас позбавлений стабільного сенсу. Вона не лише репрезентує реальність, а й активно її формує, виступаючи своєрідною «призмою», крізь яку розкриваються невловимі аспекти буття. Проте наративність не претендує на статус остаточної істини; вона є динамічною і схильною до деконструкції при кожному новому акті інтерпретації тексту. Центральним питанням, що постає перед дослідником, є проблема того, чому наративи, спрямовані на заміщення собою істини, виявляються нездатними зафіксувати її у стійкій мовній формі та навіть можуть слугувати засобами для маніпуляцій [3, с. 7]. У працях Жака Дерріда [5, с. 110] ця проблема загострюється через концепт деконструкції, де присутність людини в світі інтерпретується як «слід» – поняття, яке позначає постійну неможливість досягнення цілісного сенсу.

Розгляд наративності як явища, що невпинно відсилає до іншого, відкриває перспективу переосмислення способів, якими ми сприймаємо, інтерпретуємо й описуємо феномен існування. Наративність завжди є розповіддю про щось – це означає, що будь-яка наративність прагне вийти за межі власної форми, звертаючи нас до певного змісту, до певної історії. Вона завжди потребує об'єкта, на який спрямована, тому що без цього вона втрачає свою цілісність і значення. Однак саме це прагнення бути розповіддю про щось робить наративність вразливою до недомовленостей і розривів, де зміст, на який вона вка-

зує, часто виявляється недосяжним або лише частково проявленим. Наративність ніколи не є повністю завершеною – вона лише слід, натяк на присутність людини в світі, але не забезпечує остаточної істини. Вона, можливо, лише натякає на нього, проте зміст «втікає» з поля зору. Це питання: «Чому зміст “втікає”?» і «Чому наративність не може його охопити?». Ці питання є центральними в розумінні наративізації в деконструкції Дерріда.

Задля подальшого розуміння треба звернутися до поняття «Abbau». Це поняття ввів Мартін Гайдеггер у власній фундаментальній онтології. Для нього це деструкція або розкладання [11, s. 42]. Abbau у М. Гайдеггера складне для однозначного перекладу через його багатозначність та специфічне місце у феноменологічній системі мислителя. У різних контекстах його можна передати як «деконструкція», «розкладання» або «демонтаж». У своїй онтологічній концепції Гайдеггер застосовує Abbau для позначення процесу «розбирання» структур буття, що допомагає виявити підґрунтя й істинне значення існуючих понять та смислів. Такий підхід покликаний руйнувати поверхневі шари уявлень, аби через критичне переосмислення наблизитися до їхньої сутності: «Будь-який філософський розбір, навіть найрадикальніший, що передбачає новий початок, пронизаний перенесеними до нас поняттями і, отже, перенесеними до нас горизонтами і точками зору, стосовно яких взагалі не встановлено, що вони по-справжньому і вихідно впливають із тієї сфери існування та тієї існувальної організації, на пізнання яких вони претендують. Тому поняттєвій інтерпретації існування та його структур, тобто редуکتивній конструкції існування, з необхідністю належить деструкція (Destruktion), тобто критичний демонтаж перенесених до нас понять, які ми спочатку ненавмисно змушені застосовувати аж до тих джерел, з яких вони черпаються» [6, с. 31]. І поняття деконструкції, на нашу думку, Ж. Дерріда запозичив з фундаментальної онтології М. Гайдеггера.

Тільки за допомогою деструкції, на думку М. Гайдеггера, онтологія може феноменологічно забезпечити собі власну автентичність. Abbau виступає як перегляд мислення та послуговує одним із засобів досягнення постановки питання про існування як таке, що передбачає відхід від традиційної метафізики. І саме в моменті відходу від традиційної метафізики Дерріда бачить користь у спадщині Гайдеггера, що він неодноразово зауважує: «Нічого з того, що я намагаюся зробити, не було б можливим без відкриття гайдеггерівських питань» [6, с. 16–17]. Ж. Дерріда проводить аналогію між деструкцією і деконструкцією. Саме він перекладає «німецький термін Destruktion на французьку як деконструкція» [5, с. 24]. На цьому, власне, і закінчуються їхні схожості: якщо метою Гайдеггера є питання про існування як таке, то у Дерріда це продемонструвати, що вся логоцентрична філософія, починаючи з Платона, може бути деконструйована [18, с. 7].

Проблема істинності існування у фундаментальній онтології тісно пов'язана з поверненням людини до власного буття. Відкритість до буття та здатність «дозволити буттю проявитися» можливі виключно через зв'язок із суб'єктом. За Ж. Дерріда, будь-який структурний елемент мови функціонує в постійному русі позначення, утворюючись таким чином, що кожен наявний елемент співвідноситься з тим, чим він не є, але водночас містить у собі «відбиток, сформований звучанням попереднього елемента» та є «резонансом свого зв'язку з елементом майбутнього» [7, с. 163]. Таким чином, будь-який елемент може бути співвіднесений як із минулим, так і з майбутнім.

Дерріда зазначає, що процес деконструкції вимагає аналізу бінарних опозицій і усвідомлення того, що значення одного елемента завжди визначається через інший [15, с. 5]. Це передбачає тимчасове переосмислення ієрархії, де традиційно маргіналізований термін може набути пріоритету. Наприклад, у мовленні можна виявити «сліди» письма, такі як паузи, що виступають своєрідною внутрішньою пунктуацією. Аналогічно в письмі проступають «сліди» мовлення, які проявляються через структуру викладу чи ритм пауз.

Ключовим поняттям у цьому контексті стає «відсутність». Якщо текст не вимагає присутності свого референта – наприклад, читання «Іліади» не потребує присутності Гомера, – то в самому письмі можна побачити сліди цієї «відсутності». Вони виявляються в розривах між словами або реченнями. У такому розумінні відсутність постає не лише як тло для змісту, а й як активний принцип формування значення. Вона створює умови для постійного переосмислення та варіацій сенсу.

Відсутність у деконструкції має фундаментальне значення: вона не просто супроводжує присутність, а постійно «підточує» її, відкладаючи остаточний сенс у нескінченності гри знаків. Дерріда демонструє, що, хоча ми часто ставимо мовлення над письмом, суб'єкта над об'єктом, свідомість над несвідомим, кожна з цих опозицій є неповною без свого «іншого», яке проявляється саме через свою відсутність. Текстуалізація дійсності відбувається тому, що «нічого немає поза текстом». З точки зору Ж. Дерріда, «текст» не є протилежністю «реальності», а, навпаки, відіграє роль у її формуванні. Інакше кажучи, дійсність має текстуальну природу, а текстуальність невіддільна від дійсності [20, с. 9].

Крім того, Ж. Дерріда звертає увагу на напади М. Гайдеггера на єдність смислу існування, тобто на слово і мову як такі. Проте Гайдеггер робить це для того, щоб поставити питання про буття як таке. Саме тому такі дії можуть розумітися як атака на єдність смислу, хоча їхній намір полягає в радикальному дослідженні основ існування. Для Дерріда суперечності безладні, а бінарні опозиції лише видимі; вони не потребують скасування – це виходить якась «витагнута» діалектика. Для Гайдеггера існування не є за-

гальноприйнятим першоджерелом, у тому сенсі він і використовує «третю особу однини теперішнього неозначеного часу». Поставити питання про виникнення мовної форми означає постановку питання про те, що породжує саму трансцендентальність, а не «піднімати на щит трансцендентальне позначене» [12, с. 138].

На нашу думку, буття трансцендентне [11, с. 38], воно не може бути підвладним динаміці знака, і через знак воно проявляє себе. Інша справа, коли Ж. Дерріда використовує знак як метафору, мета якої – відсилати до смислу. Виходячи за межі «огорожі» знаку, деконструкція намагається вирватися за межі «історичної метафізики», включаючи онтологію Гайдеггера, оскільки бажання розчистити поле для більш ясного поставлення питання про буття, за Дерріда, залишається під її пануванням. І оскільки сенс буття – це лише домінування означника над означуваним (тобто панування певної мови), ми не можемо говорити про проблему буття з точки зору деконструкції. Деконструкція прагне вийти за межі онтологічної відмінності, де неможливо одночасно осмислити онтичне та онтологічне. Одне містить у собі сліди іншого і водночас не є діалектично іншим. Воно включає сліди іншого, оскільки спрямоване в бік відсилання до інших об'єктів. Таким чином, буття тут виступає не як суто трансцендентне, але як слід, що означає саму відсутність певного змісту, роблячи сенс завжди відкритим і невловимим. Це означення сліду, у якому буття постає в постійному відсиланні до іншого, а не в стабільності власної сутності. Означуючи сліди, буття в деконструктивному сенсі є скоріше процесом, ніж завершеним феноменом. Саме ця відсутність сталого означуваного забезпечує можливість нескінченного переосмислення, де сенс з'являється не як щось статичне, але як те, що постійно перебуває в русі, «відступаючи» від самого себе. Е. Нарделлі звертає увагу на ще одну важливу деталь – Дерріда акцентує значущість поняття «доповнення», яке водночас відхиляє від смислу. Це «доповнення» функціонує як механізм, що і відводить, і наближає до смислу, ніби «розтягуючи» його. Таким чином, формується структура імітації та наслідування, де початковий смисл постає як феномен постійного відкладення та повторення [16, с. 5].

Справа в тому, що для Дерріда питання абсолютної істини не стоїть на порядку денному. Його мета полягає в деконструкції усієї західноєвропейської філософії, яку він хотів звільнити через свій проєкт деконструкції. Його метою була демонстрація того, як логоцентризм мав монополію на знання. Як зауважує Р. Гі [10, с. 105–106], ця монополія перетворила істину на інструмент влади, де знання виступає не лише як засіб пояснення дійсності, але і як механізм контролю над нею. Здавалося б, що деконструкція Дерріда не має на меті знищити смисл чи істину, але виявити, що вони завжди вписані в контекст, культурні й мовні структури.

Деконструкцію можна порівняти з тканиною, яка опрацьовує різні філософські методи, такі як феноменологія та діалектика, і одним із головних її результатів є безсуб'єктність. Основною претензією до деконструкції є не те, що вона утримує зміст розтягнутим між означуваним і означником, а те, що відбувається в результаті її застосування – ми позбавляємося центру, тієї опори, яка утримує цей зміст.

Зміст – це фундамент, на якому стоїть розповідь / наратив, і лише тоді він набуває своєї необхідної завершеності. У цьому сенсі він не є чимось негативним, якщо приводить до Dasein. Проте наративізація – це процес оповіді про саму оповідь, де фундаментальність або буття є таким самим елементом у бінарній опозиції, як і нефундаментальність або небуття. Таким чином, деконструкція не просто заперечує суб'єктність, а пропонує її переосмислення як ефект структури, що виникає внаслідок гри знаків і їхньої взаємодії. Відсутність суб'єкта в такому підході означає його розчинення в текстуальній мережі, де він набуває своїх характеристик лише у взаємодії з іншими елементами. Ж. Дерріда також розвиває ідею «чужинця» (*étranger*) [8, с. 142]. Чужинець символізує розрив і відчуження – стан, у якому буття опиняється поза собою, ніколи не знаходячи остаточного прихистку. Ця постійна нестабільність відображає деконструктивний характер наративізації, яка прагне зафіксувати зміст, але неминуче відкладає його в нескінченності текстуальних розгортань. Чужинець – це фігура, яка демонструє двоякість: він шукає дім, але завжди залишається у стані вигнання. Подібним чином деконструкція намагається структурувати досвід і сенс, однак ця структура ніколи не буває завершеною. Вона лише імітує присутність і цілісність, але насправді залишається відкритою і рухливою, що робить буття не об'єктом фіксації, а процесом інтерпретації.

На думку Ж. Дерріда, вся західна філософія до Г. Ф. Гегеля, включно з ним, побудована на ідеї присутності, де сенс завжди прагне бути стабільним і завершеним. Володіючи діалектикою Г. Ф. Гегеля, він показує як будь-яка претензія на цілісність завжди залежить від того, що було виключено чи відкладено. Це, за його словами, є «відсутністю в самому серці присутності» [5, с. 71].

Варто зазначити, що те, що пропонує Дерріда – антидіалектичне. На відміну від гегелівського зняття (*Aufhebung*), деконструкція Дерріда не прагне до зняття суперечностей. Якщо для Гегеля суперечності є рушієм діалектичного процесу, що веде до синтезу й вищої форми цілісності, то Дерріда демонструє, що такі суперечності ніколи не зникають і не примиряються. У гегелівській діалектиці зняття не лише заперечує попереднє, але й водночас зберігає його, підводячи до нового рівня єдності. Деконструкція не має цієї логіки зняття, тому що вона функціонує як постійний розрив з нерозв'язними суперечностями. Вони не лише не вирішують конфліктів, але й підкреслюють

їхню невід'ємність для функціонування будь-якого тексту чи дискурсу. Сенс, що виникає в тексті, завжди залишається відкритим і незавершеним через *différance* – постійне відкладення значення, яке унеможлиблює його стабільність. Апорії також заперечують цілісність, яка є центральною для гегелівської системи. У цьому сенсі Дерріда є антидіалектичним [14, с. 3].

Більше того, Ж. Дерріда прямо заявляє: «Мої аналізи неможливі без глибокого знайомства з Гегелем, адже його діалектика є текстом, у якому метафізика та її обмеження проявляються найяскравіше» [6, с. 52]. Проте замість того, щоб прийняти діалектику Гегеля як спосіб примирення суперечностей, Ж. Дерріда наголошує, що ці суперечності ніколи не зникають. Застосовуючи деконструкцію, рух між тезою та антитезою не завершується синтезом, а залишається відкритим процесом *différance*, де значення постійно відкладається і ніколи не досягає завершеності. Таке прочитання Г. Ф. Гегеля дозволяє Дерріда не лише підважити ідею діалектичного синтезу, але й показати, що вся європейська філософія, включно з Г. Ф. Гегелем, залишалася вкоріненою в логоцентризмі. Тим не менш процес наративізації має свої обмеження: «Наративи, хоч і руйнують ілюзію присутності, самі стають текстуальними лабіринтами, де відкритість буття замінюється нескінченним відкладенням» [7, с. 291]. Ж. Дерріда використовує діалектику Гегеля як один з елементів фундаменту для створення деконструкції, але водночас показує, що будь-яка спроба стабілізувати сенс, навіть у найскладнішій філософській системі, неминуче повертається до текстуальності, яка унеможлиблює повноцінне осягнення буття.

Тепер потрібно звернутися до концепції апорій Ж. Дерріда, яка краще ілюструє розуміння того, як функціонує наративізація. Апорії, як структурні суперечності, розкривають внутрішню неможливість завершення або остаточного визначення сенсу в будь-якому дискурсі [9, с. 16–17]. Наративи прагнуть до впорядкування та фіксації дійсності, однак ця спроба завжди наштовхується на апорії, які ставлять під сумнів саму можливість цілісності та завершеності.

Апорії «допомагають» наративізувати буття тим, що вони, хоча й виявляють обмеженість будь-якої текстуальної чи дискурсивної структури, водночас слугують рушійною силою для її побудови. Уявімо спробу створити наратив про «істину буття». Філософ, намагаючись описати буття, вдається до репрезентації його через текстуальні образи чи концепти. Наприклад, у наративі про походження всесвіту буття може постати у формі метафізичного «початку», який слугує основою для всього існування. Такий наратив може потребувати:

- фіксації початкової точки (буття як «початок»);
- побудови послідовної лінії розвитку (виникнення світу, часу, матерії тощо);
- звернення до універсальних понять (загального сенсу існування).

Апорії, однак, роблять цей процес як можливим, так і суперечливим. Наприклад, апорія присутності (відсутність буття в текстуальній формі) демонструє, що будь-яка спроба репрезентувати «початок буття» неминуче ґрунтується на відсутності. Буття у своєму фундаментальному значенні не може бути присутнім у тексті чи концепті – воно завжди буде лише «слідом», натяком на щось, що вже минуло або перебуває поза межами репрезентації. Ця неможливість зробити буття присутнім у тексті змушує наратив використовувати певні умовності, наприклад метафору або символ. Саме тут стає очевидною точка перетину підходів Дерріда і Гайдеггера. Між Дерріда та Гайдеггером дійсно простежується певна схожість, зокрема в тому, що і слід, і феномен розкривають, як мовний і соціальний контекст дозволяє будь-якій речі проявитися [19, с. 487], проте для Гайдеггера «речі» являє собою не просто пасивний об'єкт, а зосередження відносин у світі [13, с. 89]. Вона актуалізує буття людини, розкриваючи його через включеність у мережу практичних і екзистенційних взаємозв'язків. Тут речі розглядаються як *Vorhandenheit* – наявні у своїй об'єктивності, а також як *Zuhandenheit* – інструменти, якими користується людина у своєму бутті-в-світі [11, с. 72–75]. *Vorhandenheit*, або речі як наявні, мають важливу функцію в процесі актуалізації людського буття. Вони слугують опорними точками, які допомагають людині зорієнтуватися у просторі світу, структурувати свої взаємодії та інтенції. Завдяки *Vorhandenheit* речі стають не просто предметами споглядання, а елементами, що створюють умови для саморозкриття людини як буття-в-світі. Це підкреслює, що навіть об'єктивовані речі можуть мати екзистенційну значущість, будучи опосередкованими через людські практики та досвід. Відсутність уваги у Дерріда до «речі» [4, с. 51] стає показником більш широкого відсторонення від питання про буття, яке для Гайдеггера залишалось центральним. На відміну від Гайдеггера, для якого речі були місцями прояву буття, Дерріда у своїх роботах зосереджується на тексті й відмінності, залишаючи питання про матеріальність і онтологію речей значною мірою нерозробленим.

Висновки. Спроба звести буття до текстуальних структур може загрожувати втратою автентичності переживань і неповторності особистого досвіду, адже буття, ймовірно, є чимось більшим, ніж просто наратив. Постійне відтермінування сенсу, яке пропонує деконструкція, ризикує перетворити філософський аналіз на нескінченну гру знаків, позбавлену остаточного значення. Такий підхід, на нашу думку, віддаляє від осягнення істини. За подібного погляду буття може втратити свою субстанційність, а сам наратив виявитися лише поверхневим відображенням, яке обмежене у своїй здатності осягнути повноту існування. Таким чином, наративізація буття, яка намагається підмінити собою реальність, може виявитися надто поверхневим інструментом для глибокого розкриття сутності людського існування.

Разом із тим центральною проблемою деконструкції є її відмова від суб'єкта як основи сенсу. Безсуб'єктність, властива цьому підходу, позбавляє буття єдиного центру, навколо якого могла б вибудовуватися його цілісність. Унаслідок цього буття перетворюється на нескінченний процес розгортання й перекодування смислів, що підриває можливість його онтологічного закріплення. Відсутність єдиного об'єднального принципу, який міг би тримати сенс у стійкій формі, робить буття не завершеною сутністю, а лише текстуальним полем, у якому істина постійно вислизає. Цей підхід, по-перше, відкриває простір для множинності інтерпретацій і дозволяє виявити приховані механізми формування смислів. По-друге, він ризикує звести буття до простого оповідання про буття, де структура розповіді витісняє саму субстанцію існування. Наративізація буття в цьому контексті втрачає зв'язок із реальною присутністю та перетворюється на гру мовних кодів, яка розчиняє особистий досвід у текстуальній інтерпретації.

Однак наративи самі по собі не є чимось негативним. Вони слугують потужним засобом осмислення світу та структурування досвіду, забезпечуючи інструмент для передачі смислів. Проте їхня ефективність залежить від того, чи визнається існування чогось більшого за текст – глибшої основи, яка надає буттю цілісність і зміст. Якщо ж така основа заперечується, як у випадку деконструкції, буття ризикує стати лише функцією мови, втративши свою субстанційність і значення поза текстом.

Таким чином, відсутність об'єднального центру при застосуванні деконструкції призводить до того, що буття більше не розглядається як цілісна сутність, а натомість наративізується, тобто перетворюється на оповідь про саме себе. У цьому процесі буття втрачає свою автономність, а сенс його існування зводиться до нескінченного текстуального розгортання, що лише імітує зміст замість його розкриття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Льюїс А. Дерида як об'єкт історії філософії: концепт апорії в ракурсі проблеми універсальності. *Sententiae*. 2019. Т. 38, № 1. С. 6–26.
2. Хоменко Г. І. Жак Дерріда: свобода інтерпретації як (не)можливість. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2018. № 78. С. 165–168.
3. Boje D. M. Deconstructing the narrative-story duality: Constructing a space for ethics. *Derrida, Business, Ethics*. Centre for Philosophy and Political Economy, University of Leicester, 2008. 14–16 May. 25 p.
4. Derrida J. *De la grammatologie*. Paris : Éditions de Minuit, 1967. 450 p.

5. Derrida J. Positions. Paris : Éditions de Minuit, 1972. 67 p.
6. Derrida J. Writing and difference / Trans. A. Bass. Chicago : University of Chicago Press, 1978. 368 p.
7. Derrida J. De l'esprit: Heidegger et la question. Paris : Éditions Galilée, 1987. 192 p.
8. Derrida J. Apories / Trans. T. Dutoit. Stanford : Stanford University Press, 1993. 112 p.
9. Gee R. Informal education as a Derridean gift: A deconstructive reading of the principles guiding youth work practice within neoliberal policy regimes. *Journal of Applied Youth Studies*. 2020. Vol. 3, № 3. P. 103–113.
10. Heidegger M. Sein und Zeit. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1967. 437 s.
11. Heidegger M. Die Grundprobleme der Phänomenologie. Frankfurt am Main : Vittorio Klostermann, 1975. 338 s.
12. Heidegger M. Der Ursprung des Kunstwerkes. Frankfurt am Main : Vittorio Klostermann, 2012. 112 s.
13. Mansfield J. Difference, deconstruction, undecidability: A Derridean interpretation. *ACCESS: Contemporary Issues in Education*. 2005. Vol. 24, № 1/2. P. 29–39.
14. Mendie J. G., Udofia S. N. A philosophical analysis of Jacques Derrida's contributions to language and meaning. *Pinisi Discretion Review*. 2020. Vol. 4, № 1. P. 43–62.
15. Nardelli E. Translation notes: Heidegger, Derrida, and the chance for (a) philosophy. *Open Research Europe*. 2024. Vol. 4, № 25. URL: <https://open-research-europe.ec.europa.eu/articles/4-25> (дата звернення: 14.01.2025).
16. Richardson B. Recent concepts of narrative and the narratives of narrative theory. *Style*. 2000. Vol. 34, № 2. P. 168–175. URL: https://www.researchgate.net/publication/284905957_Recent_Concepts_of_Narrative_and_the_Narratives_of_Narrative_Theory (дата звернення: 14.01.2025).
17. Singh R. C. Jacques Derrida's deconstruction: A logic of différance. *Journal of Indian Council of Philosophical Research*. 2002. Vol. 19, № 2. P. 119–128.
18. A companion to Heidegger / Wrathall M. A., Dreyfus H. L. (Eds.). Oxford : Blackwell Publishing, 2005. 533 p.
19. Taherkhani M., Ghari S. M., Fatemi S. Jacques Derrida and deconstruction of law. *Law Research Quarterly*. 2023. Vol. 25, № 100. P. 59–85.

REFERENCES

1. Ilina, A. (2019). Deryda yak ob'iekt istorii filosofii: kontsept aporii v rakursi problemy universalnosti. *Sententiae*, Vol. 38, 1, 6–26 [in Ukrainian].
2. Khomenko, H. I. (2018). Zhak Derrida: svoboda interpretatsii yak (ne)mozhlivist. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Ser.: Filolohiia – Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Ser.: Philology*, 78, 165–168 [in Ukrainian].
3. Boje, D. M. (2008). Deconstructing the narrative-story duality: Constructing a space for ethics. *Derrida, Business, Ethics*. Centre for Philosophy and Political Economy, University of Leicester.
4. Caputo, J. D. (Ed.). (2021). Deconstruction in a Nutshell: A Conversation with Jacques Derrida. New York: Fordham University Press.

5. Derrida, J. (1967). *De la grammatologie*. Paris: Éditions de Minuit [in French].
6. Derrida, J. (1972). *Positions*. Paris: Éditions de Minuit [in French].
7. Derrida, J. (1978). *Writing and difference* (A. Bass, Trans.). Chicago: University of Chicago Press.
8. Derrida, J. (1987). *De l'esprit: Heidegger et la question*. Paris: Éditions Galilée [in French].
9. Derrida, J. (1993). *Aporias*. Stanford: Stanford University Press.
10. Gee, R. (2020). Informal education as a Derridean gift: A deconstructive reading of the principles guiding youth work practice within neoliberal policy regimes. *Journal of Applied Youth Studies*, Vol. 3, 3, 103–113.
11. Heidegger, M. (1967). *Sein und Zeit*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag [in German].
12. Heidegger, M. (1975). *Die Grundprobleme der Phänomenologie*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann [in German].
13. Heidegger, M. (2012). *Der Ursprung des Kunstwerkes*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann [in German].
14. Mansfield, J. (2005). Difference, deconstruction, undecidability: A Derridean interpretation. *ACCESS: Contemporary Issues in Education*, 24, 1–2, 29–39.
15. Mendie, J. G., Udofia, S. N. (2020). A philosophical analysis of Jacques Derrida's contributions to language and meaning. *Pinisi Discretion Review*, Vol. 4, 1, 43–62.
16. Nardelli, E. (2024). Translation notes: Heidegger, Derrida, and the chance for (a) philosophy. *Open Research Europe*, Vol. 4, 25, 16. URL: <https://open-research-europe.ec.europa.eu/articles/4-25> (date of access: 14.01.2025).
17. Richardson, B. (2000). Recent concepts of narrative and the narratives of narrative theory. *Style*, Vol. 34, 2, 168–175. URL: https://www.researchgate.net/publication/284905957_Recent_Concepts_of_Narrative_and_the_Narratives_of_Narrative_Theory (date of access: 14.01.2025).
18. Singh, R. C. (2002). Jacques Derrida's deconstruction: A logic of différance. *Journal of Indian Council of Philosophical Research*, Vol. 19, 2, 119–128.
19. Wrathall, M. A., Dreyfus, H. L. (Eds.). (2005). *A companion to Heidegger*. Oxford: Blackwell Publishing.
20. Taherkhani, M., Ghari, S. M., Fatemi, S. (2023). Jacques Derrida and deconstruction of law. *Law Research Quarterly*, Vol. 25, 100, 59–85.

Polyovyi Svyatoslav Serhiiovych, PhD Student, Department of Philosophy,
National University Odesa Law Academy, Odesa, Ukraine

NARRATIVIZATION OF BEING IN JAQUES DERRIDA'S PHILOSOPHY

This article examines the problem of the narrativization of being in the context of Jacques Derrida's philosophy. It explores the impact of deconstruction on the

interpretation of being, its textualization, and the loss of coherence. The consequences of the absence of a center of meaning and subjectivity for the philosophical interpretation of existence are analyzed.

Keywords: *narrativization, being, ontology, deconstruction, textualization, aporias, meaning.*

